

ZABEZPEČENÍ BOJOVÉ ČINNOSTI

Kategorie pojmu zabezpečení bojové činnosti

Každá kategorie vzniká určitým vývojem. Dochází k nepsané úmluvě jaký pojem pod jejím názvem chápeme. Víme, že stejná slova mohou mít různý význam. Např. pojem řízení je jiný v oblasti technické a jiný v oblasti společenské. Různý je také pojem komunikace v kybernetice a v taktice. Ovšem i definování stejné reality může mít různé pojetí. Vychází z toho, jak který obor k ní přistupuje a z jakého konkrétního hlediska ji zkoumá. Nezkoumá ji ze všech jejích stránek, ale pouze z určitých. Tedy definuje prvky, jejich vlastnosti a vztahy z té stránky, která jej zajímá. Takto se tedy díváme i na oblast zabezpečení bojové činnosti.

Setkáváme se občas s úvahami, že pojem zabezpečení bojové činnosti je nepřesný, že tato opatření probíhají mimo bojovou činnost (konkrétně např., že zajištění či ochrana proti zbraním hromadného ničení je při rozmístění mimo boj, nebo že týlové zabezpečení není součástí bojové činnosti). Tyto názory vycházejí z nepřesné manipulace s jistými pojmy. Nejdříve si upřesněme pojmy „bojová činnost“, „boj“, „zabezpečení bojové činnosti“.

Vojenský terminologický slovník (Vševojsk-52-1) uvádí:

„**Bojová činnost** je souhrn veškeré činnosti vojsk směřující k dosažení vítězství nad nepřítelem v boji.“

„**Boj** je cílevědomá činnost vojáků, jejímž cílem je fyzicky likvidovat nepřítele a zbavit ho schopnosti odporu.“

„**Zabezpečení bojové činnosti** je souhrn opatření k všestrannému zabezpečení úspěšného splnění bojových úkolů.“

K tomu chci dodat, že často dochází k zaměňování, nebo ztotožnění pojmu bojová činnost za pojem boj a z toho plynou zmíněné nejasnosti. Pojem bojová činnost je širší pojem. Zahrnuje veškerou činnost na bojišti, tedy i přesuny a rozmístění mimo boj. Např. pluk ve druhém sledu útočící divize i když nevede palbu a nemusí být v boji provádí bojovou činnost, právě jako divize, která zaujímá prostor rozmístění (vyčkávací prostor) v operační sestavě armády.

V tomto smyslu je tedy podstatný rozdíl mezi zabezpečením bojové činnosti podle řádů Vševojsk-1-1 a Oper-1-1 a dřívějším pojmem tzv. „bojového zabezpečení“. Naproti tomu opatření obdobná ochraně proti zbraním hromadného ničení k ochraně obyvatelstva či objektů na teritoriu nespádají do pojmu zabezpečení bojové činnosti (vojsk!), ale do pojmu obrany a ochrany teritoria nebo CO. Nesmíme se nechat mýlit obdobným názvem. Pod pojem zabezpečení bojové činnosti v oblasti taktiky rozumíme tedy taková opatření, která všestranně zabezpečují činnost vojsk na bojišti, v boji i mimo boj, včetně týlového zabezpečení.

Cíl zabezpečení bojové činnosti

Cíl zabezpečení bojové činnosti vyplývá ze zákonitostí a principů ozbrojeného zápasu. Historie válek nám ukazuje, že vítězství v boji bylo vždy závislé na řadě faktorů a podmínek a všechny jevy ozbrojeného zápasu máme zkoumat neoddělitelně od podmínek, v nichž existují. Zákony ozbrojeného zápasu vyjadřují obecný vztah, objektivní souvislost v určité oblasti mezi jednotlivými prvky a jevy ozbrojeného zápasu ve sféře působení zákona. Neexistují-li určité podmínky, neexistuje ani zákon, který je s nimi spjat. V této závislosti budeme posuzovat i cíle zabezpečení bojové činnosti.

Bojovou činnost jak konkrétní projev ozbrojeného zápasu můžeme rozložit na dvě základní vzájemně závislé oblasti. V první je uplatněna vlastní realizace primární funkce ozbrojených sil, tj. veškerá činnost směřující k ničení nepřítelů. V druhé jsou zahrnuta opatření k všestrannému zabezpečení nepřetržitě akceschopnosti a úspěšné realizovatelnosti primární funkce ozbrojených sil. Tato druhá opatření lze rozložit na skupiny. Cílem jedné je zabránit, aby nepřítel využil prvek překvapení a zabezpečit vlastní volnost jednání. Cílem druhé je zabezpečit činnost vojsk v materiální sféře. Splněním těchto cílů je dosaženo jedné z podmínek pro možnost optimální realizace vlastních bojových možností, pro organizovaný vstup vojsk do bojové činnosti, pro úspěšný průběh a výsledek bojové činnosti.

Toto funkční dělení vyjadřuje však pouze jeden ze vztahu bojové činnosti. Budeme-li např. dále zkoumat boj z hlediska jeho průběhu, pak jej můžeme uvažovat jako funkce palby a pohybu dvou složitých dynamických soustav, vzájemně protikladně působících v čase a prostoru.

Na základě těchto předpokladů můžeme definovat:

Cílem zabezpečení bojové činnosti je všestranně vytvořit podmínky k nepřetržitě bojeschopnosti vojsk a zabezpečit možnost maximální realizace jejich základní funkce — činnost směřující k ničení nepřítelů. To znamená umožnit organizované zahájení a úspěšné vedení bojové činnosti, zabránit překvapivému napadení nepřitelem, vytvořit podmínky pro udržení vlastní iniciativy, pro optimální využití vlastních bojových možností, omezit naproti tomu možnost nepřítelů na nejnutnější míru a zabezpečit vojska potřebným materiálem všeho druhu.

Obsah zabezpečení bojové činnosti

Vývoj taktiky je složitý proces, který probíhá pod vlivem celého komplexu různých okolností značně nerovnoměrně, avšak podle zákonů dialektiky. Jedním z takových zákonů, který určuje tento vývoj, je vzájemná souvislost

a závislost mezi vojenskou technikou, formami organizace ozbrojených sil a způsoby vedení bojové činnosti. Změny jednoho z těchto činitelů mají za následek podmíněný vývoj ostatních, při čemž určujícím je produkt výroby — tedy zbraně a bojová technika.¹⁾ Obsah i formy zabezpečení bojové činnosti se postupně mění v závislosti na zavádění nových druhů výzbroje, které mají za následek i změny forem boje a bojové činnosti.

Jednotlivé prvky zabezpečení bojové činnosti z hlediska vývoje můžeme rozdělit do třech skupin. Některé druhy zabezpečení bojové činnosti, jejichž vznik není spjat s rozvojem bojových prostředků, existují od samého počátku vzniku taktiky, jako např. průzkum, zajištění, maskování, ale jejich obsah se rovněž postupně měnil v závislosti na změnách forem boje. Např. význam a obsah průzkumu v soudobých podmínkách je zcela kvalitativně jiný, než v předchozích obdobích vývoje taktiky. Průzkum se stal nejdůležitějším druhem zabezpečení bojové činnosti vojsk. Výsledek boje je ovlivňován stále narůstající řadou faktorů, které je nutné brát v úvahu a tedy mít o nich informace, získané průzkumem. Především půjde o objekty pro jaderné úder. Tyto prvky zabezpečení bojové činnosti jsou zaměřeny k realizaci principu překvapení a iniciativy. Další skupina prvků zabezpečení bojové činnosti směřuje jako prostředek ochrany proti novým zbraním. Tyto druhy jsou proměnlivé, vznikaly s rozvojem taktiky na základě vzniku a zavedení nových bojových prostředků a po případech na určitém stupni vývoje opět zanikly, nebo byly vyjmuty z oblasti zabezpečení. Do této skupiny řadíme ty prvky, které vznikaly jako protipatření vůči novým bojovým prostředkům, snažily se jim čelit, organizovat ochranu proti nim, snížit jejich účinek na minimální míru a to tak dlouho, pokud se tyto nové prostředky a taktika jejich použití nestala všeobecně platným jevem. Nová opatření zabezpečení bojové činnosti v jednotlivých fázích vývoje taktiky byla zpravidla předzvěstí nové taktiky určitých druhů vojsk.

Jako příklad mohu uvést vznik a navedení tanků do výzbroje armád. Rozvoj a množství tanků v období od první do druhé světové války vytvořily z počátku nutnost organizace nového druhu zabezpečení bojové činnosti — protitankovou obranu. Plně se rozvinula ke konci druhé světové války. V této době existovaly převážně svazky, které neměly organické tanky. Na druhé straně vznikly tankové svazky, které byly jednak přidělovány na podporu boje střeleckých svazků, jednak způsobily samostatně k rozvíjení úspěchů v operační hloubce. Kvalitativní nepoměr střeleckých a tankových svazků musel být vyvážen (případ od případu podle situace) různými opatřeními aktivními a pasívními, které vytvářely předpoklad úspěšného boje, tedy systém protitankové obrany jako druh zabezpečení bojové činnosti. Postupně se však tank stal běžnou organickou výzbrojí všech svazků a útvarů, rovněž jako protitankové prostředky, kterými jsou nasyceny i nejnižší organizační stupně. Boj s tanky protivníka je podstatnou a neoddelitelnou částí plnění všech bojových úkolů. V tomto případě organizační změny si vyžádaly změnu taktiky a protitanková obrana ztratila charakter zabezpečení bojové činnosti, přerostla jeho rámec a stala se součástí plnění bojového úkolu.

Obdobný proces se odehrál s protivzdušnou obranou, i když tento v současné době ještě nepronikl na všechny organizační stupně. Tak na stupni jednotek do praporu včetně protivzdušná obrana zůstává prvkem zabezpečení bo-

¹⁾ Viz Sokolovský — Vojenská strategie, kapitola V.

bojové činnosti právě proto, že tyto jednotky dosud nemají v potřebném rozsahu organické prostředky PVO a charakter opatření protivzdušné obrany na těchto stupních má především ráz obrany, do značné míry pasivní. Naproti tomu PVO na stupni útvarů a svazků a na vyšších organizačních stupních ztratila charakter zabezpečení a stala se jedním z druhů bojové činnosti vojsk, protože letectvo je jedním z prostředků, který podstatně ovlivňuje průběh bojové činnosti a vzhledem k nasycení uvedených organizačních stupňů prostředky protivzdušné obrany, vzhledem k nutnosti jejich centralizovaného použití a vzhledem k rozsahu jejich opatření je samostatným druhem boje.

Třetí skupina druhů zabezpečení bojové činnosti směřuje k zabezpečení materiálem všeho druhu a životních potřeb. Tato opatření rovněž můžeme řadit mezi tzv. klasická, tedy existující od počátku vývoje taktiky, ale jejich vývoj je do značné míry ovlivněn výzbrojí. Např. proviantem bylo nutné zásobovat vždy, i když pochopitelně formy se měnily. Téměř úplně však vymizelo zásobování pící a naopak s motorizací bylo zavedeno a ohromného rozsahu nabylo zásobování pohonnými hmotami. Obdobně tomu je se zásobováním municí, náhradními díly k technice všeho druhu, zdravotnickými prostředky apod. Některá materiální opatření nepatří do souhrnu týlových opatření, týlového zabezpečení, ale jsou součástí speciálních druhů zabezpečení podle druhu vojska. Tak např. zásobování ženijním materiálem, ženijní municí a vodou je součástí ženijního zabezpečení.

Z toho, co jsem uvedl, vyplývá závěr: Obsah zabezpečení bojové činnosti není uzavřený, neustále se vyvíjí a jeho prvky na jednotlivých organizačních stupních jsou různé, v závislosti jednak na vývoji taktiky v důsledku zavádění nových zbraní, jednak na změnách v důsledku vývoje organizační struktury vojsk.

Proces vývoje taktiky v důsledku zavedení jaderných zbraní do výzbroje armád si vyžádal nejen zavedení a organizování nových druhů zabezpečení a změnu obsahu již dřívějších opatření, ale i značné rozšíření cílů. Předchozí pojem o opatření tzv. „bojového zabezpečení“ byla zaměřena především na organizované zahájení boje, chránit před nenadálým napadením, tedy na princip iniciativy a překvapení. V současných podmínkách zabezpečení bojové činnosti zahrnuje širší komplex opatření. Současně řada dosavadních prvků bývalého bojového zabezpečení byla přehodnocena. Např. zabezpečení boků a styků, protivýsadková obrana, protitanková obrana a jiné se staly jevem, který je nutno brát v úvahu při organizaci jakéhokoliv boje, staly se základním obsahem soudobého boje vůbec a z oblasti zabezpečení byly včleněny do oblasti vedení bojové činnosti. Použití prostředků hromadného ničení a úplná mechanizace a motorizace vojsk značně změnila jak rozsah prvků zabezpečení bojové činnosti, tak i jejich cíle, obsah a formy.

V současných podmínkách zabezpečení bojové činnosti **jednotek** zahrnuje: průzkum, ochranu proti zbraním hromadného ničení, zajištění, protivzdušnou obranu, maskování a část prvků týlového zabezpečení. Na stupni **útvárů** přistupuje k těmto ženijní zabezpečení a PVO naproti tomu se stává druh bojové činnosti. Na vyšších organizačních stupních (**svazek, svaz**) přistupují další druhy, jako boj s radiotechnickými prostředky nepříteli, hydrometeorologická a topograficko-geodetická zabezpečení, naproti tomu u svazu odpadá zajištění.

K zabezpečení bojové činnosti jsou do jednotlivých druhů vojsk včleněna speciální vojska, např. ženijní, chemické, radiotechnické a jiné. Kromě těchto

můžeme organizovat speciální druhy zabezpečení, která se vztahují pouze na určité druhy ozbrojených sil a vojsk, jako na příklad letecké zabezpečení, boj s kosmickými prostředky apod.

Je zřejmé, že tak jako dosud v budoucnu se tato oblast taktiky bude vyvíjet a dozná značných změn. Např. v protivzdušné obraně jednotek lze předpokládat další zdokonalování klasických prostředků a zvyšování nasycenosti i nižších stupňů efektivní výzbrojí PVO. Tím postupně jako je tomu již na stupni útvarů, svazků a svazů ztratí protivzdušná obrana i u jednotek charakter zabezpečení bojové činnosti. V příští možné válce může být použito i různých kosmických prostředků s průzkumnými, spojovacími i palebnými úkoly. Svůj význam tedy nezbytně bude mít nové opatření — boj s kosmickými prostředky, zejména na operačním stupni. I současné druhy a způsoby zabezpečení budeme dále zkvalitňovat, aby překonaly disproporce mezi požadavky na ně kladenými a možnostmi.

Komunistická strana vychází při tom z názoru, že podmínky skutečné a účinné obrany lidu a země před Hitlerem si musí pracující lid vybojovat na vlastní buržoazii, na vlastních kapitalistech a k tomu že je potřeba jednotné fronty dělnictva, dělnických organizací a stran a lidové fronty všech pracujících.

... jednotná a lidová fronta má velmi mnoho společného s obranou lidu a země. Ba při exponovaném postavení, v němž je nyní Československo, závisí skutečná, účinná a úspěšná obrana lidu a republiky před Hitlerem především na existenci jednotné a lidové fronty.

(K. Gottwald, z řeči v poslanecké sněmovně NS RČS dne 28. 4. 1936 k zákonu o obraně státu.)